

GUIA DE PROGRAMACIÓ I AVALUACIÓ
PER AL PRIMER CICLE D'EDUCACIÓ INFANTIL

.....

FITXA 09

SITUACIÓ D'APRENENTATGE MARC:
HIGIENE I AUTOCURA PERSONAL

.....

GUIA DE PROGRAMACIÓ I AVALUACIÓ
PER AL PRIMER CICLE D'EDUCACIÓ INFANTIL

.....

FITXA 09

SITUACIÓ D'APRENTATGE MARC:
HIGIENE I AUTOCURA PERSONAL

.....

Autoria:

Gemma Torregrosa i Clara Puigventós.
Consultores a La Baula Projectes sccl.

Coordinació fitxes SAM:

Gemma Torregrosa i Clara Puigventós.
Consultores a La Baula Projectes.

Any de publicació:

2026

Foto Coberta:

Olga Segura

ÍNDEX

1. PROGRAMACIÓ SAM HIGIENE I AUTOCURA PERSONAL	4
2. PROPOSTES DE LA SITUACIÓ D'APRENENTATGE	10
CANVI DE BOLQUER	10
CONTROL D'ESFÍNTERS/ÚS DEL VÀTER	13
NETEJA DE MANS I CARA	16
MOCAR-SE	19
VESTIR-SE I DESVERTIR-SE	21
ORDRE I ENDREÇA	24
3. INDICADORS D'AVUACIÓ	27
NIVELL I0	27
NIVELL I1	29
NIVELL I2	31

1. PROGRAMACIÓ SAM HIGIENE I AUTOCURA PERSONAL

DESCRIPCIÓ GENERAL DE LA SITUACIÓ D'APRENTATGE

Aquesta situació d'aprenentatge engloba les activitats quotidianes d'higiene de mans i cara, canvi de bolquers i control d'esfinters, endreça i cura del material i l'espai i les activitats de vestir-se i desvestir-se. En aquestes activitats, l'infant va prenent consciència de les seves necessitats i va adquirint les competències i els sabers per respondre-hi de manera efectiva. Hi entren en joc, també, els sabers relacionats amb la salut i l'autocura, i l'infant s'inicia en l'autoconeixement i l'autopercepció.

Aquesta és una SAM que ens permet relacionar-hi múltiples aprenentatges d'altres SAM, per tal com forma part d'un dels moments de vida quotidiana més importants per a l'infant, ja que es tracta de situacions d'atenció individual.

CONCRECIÓ I ADEQUACIÓ CURRICULAR

OBJECTIUS GENERALS DE L'ETAPA

- a) Conèixer el propi cos i el dels altres, adonant-se de les seves possibilitats, i progressar en el seu domini, el moviment i la coordinació.
- b) Assolir progressivament seguretat afectiva i benestar emocional, i anar-se formant una autoimatge positiva i una imatge positiva dels altres.
- c) Anar adquirint autonomia en situacions quotidianes, i aprendre a resoldre i superar nous reptes de manera creativa.
- h) Desenvolupar actituds que fomentin la igualtat entre tots els gèneres, la salut, la cura, el consum responsable, els hàbits sostenibles i el respecte i la valoració de la diversitat.

EIXOS, COMPETÈNCIES I SABERS

EIX	COMPETÈNCIA	SABER
Eix 1. Un infant que creix amb autonomia i confiança	1. Progressar en el coneixement i el domini del cos, en el moviment i la coordinació, adonant-se de les pròpies possibilitats, per anar desenvolupant autonomia personal i una autoimatge ajustada i positiva.	Cos, moviment i autonomia: - Adquisició d'una autonomia progressiva en situacions quotidianes. - Desenvolupament progressiu d'estratègies per identificar i evitar situacions de risc o perill.
	2. Viure les emocions expressant i reconeixent sentiments i necessitats per anar creixent en benestar emocional i seguretat afectiva.	Desenvolupament de l'afectivitat: Vivència i expressió de les necessitats, les preferències i els interessos propis.
	3. Adonar-se de la influència de l'espai i el temps en les situacions de vida quotidiana a partir de les experiències viscudes, per créixer amb seguretat i entendre el món.	Orientació en l'espai i organització en el temps. Gestió dels canvis: - Orientació autònoma en els espais habituals i quotidians i iniciació en l'ús de termes relatius a l'espai (<i>aquí, allà, dins, fora, etc.</i>). - Orientació en les seqüències temporals en què s'organitza la vida diària.
	4. Progressar en l'adquisició de normes i hàbits saludables i ecosocialment responsables, i guanyar confiança en les possibilitats i capacitats de cadascú per construir la pròpia identitat.	Hàbits de vida saludable per a l'autocura i la cura de l'entorn: - Identificació i manifestació de les necessitats fisiològiques pròpies. - Participació en les accions quotidianes d'alimentació, higiene personal i descans. - Participació en hàbits sostenibles relacionats amb el benestar corporal, la higiene i la salut.

CONCEPTUALITZACIÓ DE LA SITUACIÓ D'APRENTATGE

REPTES DE LA SITUACIÓ D'APRENTATGE

Els reptes en la situació d'aprenentatge d'higiene i autocura consisteixen en els diversos processos de presa de consciència personal i identificació de les pròpies necessitats, així com el desenvolupament de les capacitats i les habilitats necessàries per cobrir-les de manera autònoma i independent.

Tot plegat implica l'aprenentatge de diversos processos que han de tenir lloc de manera seqüenciada per tal que l'infant els vagi assimilant i aprenent progressivament i de manera coherent amb l'activitat en si.

Així mateix, haurà d'identificar els diferents elements que es relacionen entre la seva necessitat i l'organització de les rutines. Caldrà, també, que pugui relacionar situacions i objectes i anticipar les accions, així com la cadena d'accions que formen un procés lògic i contextualitzat.

OBJECTIUS ESPECÍFICS

- Identificar les necessitats fisiològiques pròpies i els mecanismes i les estratègies per donar-hi resposta.
- Obtindre seguretat i benestar físic i emocional mitjançant accions d'autocura personal.
- Adquirir autonomia en les situacions quotidianes d'higiene i autocura.
- Identificar els espais i els objectes relacionats amb la higiene i la cura personal.
- Identificar les seqüències temporals i les accions encadenades.

CONTEXT DE LA SITUACIÓ D'APRENTATGE

El context en què es desenvolupa la situació d'aprenentatge d'higiene i autocura s'ubica en les activitats de vida quotidiana de l'escola. Precisament, les funcions més bàsiques de l'escola bressol són les relatives a l'atenció de les necessitats fisiològiques, en les quals s'emmarca aquesta situació d'aprenentatge. Caldrà que tinguem en compte el context familiar i com els adults de referència desenvolupen aquestes accions per tal d'anar-hi introduint nous elements del context escolar. Tot i així, cal evidenciar que l'àmbit és molt més ampli que el relatiu a cobrir les necessitats biològiques, i se situa en un context d'autoconeixement i d'autopercepció per anar assolint autonomia en la cura personal, de benestar i de salut.

ESTRATÈGIES D'INTERVENCIÓ EDUCATIVA

Les estratègies educatives principals que haurem de desenvolupar en el marc d'aquesta situació d'aprenentatge seran les següents:

- **Individualització:** cal identificar les necessitats i donar-hi resposta de manera individual segons les capacitats, els gustos i els interessos dels infants i a mesura que les necessitats vagin sorgint.
- **Víncle afectiu:** la intervenció s'ha de fer a partir de demostracions d'afecte i de la cura individualitzada per establir una relació afectiva i segura, tenint cura dels detalls, la relació, les mirades, el to de veu i el contacte.
- **Temps i presència:** en les activitats quotidianes és molt important que els infants disposin del temps necessari per fer-les i per anar assolint autonomia. Aquest temps s'hauria d'acompanyar d'una presència i d'una mirada de reconeixement a l'activitat de l'infant que li transmeti confiança.
- **Verbalització:** el reconeixement també el podem acompanyar tant de paraules per descriure l'activitat que està portant a terme l'infant com de paraules d'ànim i encoratjament envers els assoliments.

DESCRIPCIÓ I CONCRECIÓ DE LA SITUACIÓ D'APRENTATGE

DESENVOLUPAMENT DE LA SITUACIÓ D'APRENTATGE,

ESPAIS I MATERIALS

La situació d'aprenentatge marc engloba diverses activitats que es relacionen amb objectius comuns, tot i que es desenvolupen de manera independent:

- Canvi de bolquer.
- Control d'esfínters / ús del vàter.
- Rentar-se les mans i la cara.
- Mocar-se.
- Vestir-se i desvestir-se.
- Ordre i endreça.

Els criteris bàsics per desenvolupar aquestes activitats són els següents:

- L'activitat ha de ser tan individualitzada com sigui possible: cal atendre les necessitats, els processos i el ritme de cada infant.
- Les activitats de vida quotidiana han de promoure una rutina i un ritme diari de l'escola, cosa que afavoreix la seguretat d'una estructura fixa per a la realització d'algunes activitats.
- Les rutines no s'han d'instaurar d'una manera absoluta i impositiva ni s'han de considerar elements inamovibles. Cal que siguin prou fixes i estables per tal d'assegurar un context educatiu segur i fiable, però prou flexibles per tal d'atendre els infants segons les seves necessitats, alhora que s'hi puguin anar introduint matisos per ajustar l'activitat a l'infant.
- Les activitats d'aquesta situació d'aprenentatge tenen una incidència directa en el benestar i en l'autopercepció dels infants, per la qual cosa s'han de fer amb tant de respecte, afecte i delicadesa com sigui possible.
- En les activitats que es fan de manera grupal, com pot ser rentar-se les mans, hem de poder preveure l'impacte que té aquest fet en el desenvolupament de l'activitat per tal de minimitzar-ne els efectes negatius, i pensar en una organització que en permeti la realització en petit grup o de manera esglaonada i que faciliti l'atenció individualitzada.

ESPAIS I MATERIALS DE LA SITUACIÓ D'APRENTATGE

Els espais per al desenvolupament de la situació d'aprenentatge se situen prioritàriament als espais específics per a l'activitat (vàter, canviador, espai d'higiene), tot i que, pel que fa a l'activitat d'ordre i endreça, comprenen tots els espais del centre.

D'altra banda, els mobles i els materials són els específics per a la realització de cada activitat.

En tot cas, aquesta situació d'aprenentatge es relaciona de manera molt directa amb l'assoliment de l'autonomia per part dels infants, per la qual cosa és primordial que tots els espais i materials utilitzats en facilitin l'activitat independent. Així, tant els espais com els mobles i els espais que s'utilitzin han de complir aquests requisits:

- Han d'estar a l'abast de l'infant i permetre-li un fàcil accés.
- Han d'afavorir i no limitar el moviment lliure de l'infant.
- Han de disposar-se de manera comprensible per als infants i tenir llocs fixos.
- Han de promoure i facilitar la relació individualitzada i afectiva entre educadora i infant.
- Han de tenir una ambientació agradable, acollidora i harmoniosa.

SEQÜENCIACIÓ DE LA SITUACIÓ D'APRENTATGE

/ ESPECIFICITATS PER GRUP D'EDAT

En general, totes les activitats han d'estar seqüenciades per tal de facilitar que es pugui passar d'una assistència total en la realització de l'activitat en el cas dels infants més petits a la realització de l'activitat amb autonomia i independència en el cas dels infants més grans.

Com que cada activitat té els seus propis processos de realització, cal tenir-ne clara la seqüència per tal d'anar treballant de manera progressiva l'assoliment de noves fites per part dels infants.

2. PROPOSTES DE LA SITUACIÓ D'APRENTATGE

CANVI DE BOLQUER

METODOLOGIA I DESENVOLUPAMENT

El canvi de bolquer no s'ha de fer de manera indiscriminada, sinó segons les necessitats de cada infant. Cal comprovar si l'infant va moll o ha fet caca al bolquer de manera respectuosa o demanant-li-ho directament. A continuació, hem de verbalitzar a l'infant el que ens disposem a fer, connectant-hi amb la mirada.

Ens desplaçarem cap al canviador segons les possibilitats motrius de cada infant, portant-lo a coll o donant-li la mà. En el desplaçament, parlarem i ens comunicarem amb l'infant (podem anticipar l'activitat del canvi de bolquer, parlar del que farem després del canvi, etc.), i agafarem el que necessitem per a l'activitat per tal de tenir-ho a l'abast (bolquer net, tovallola, crema, etc.).

Un cop al canviador, en el cas dels infants que s'aguanten drets i sempre que tinguem un canviador que ho faciliti, demanarem a l'infant com vol fer el canvi. Després, el desvestirem, procurant deixar-lo tan còmode com sigui possible i garantint que es pugui moure en llibertat. Per treure-li les peces de roba, actuarem amb cura i respecte, i li demanarem la seva col·laboració.

Posteriorment, retirarem el bolquer brut, netejarem l'infant amb tovallolotes o una esponja amb sabó, li aplicarem crema, si pertoca, li posarem el bolquer net i el tornarem a vestir. Tot aquest procés el farem també amb el màxim respecte cap al cos de l'infant: tocant-lo amb cura, parlant-li suaument, acaronent-lo i mantenint-hi una mirada afectiva.

En tot el procés, és important tenir en compte el lliure moviment de l'infant. Nosaltres hem d'acompanyar aquest moviment per poder fer l'activitat amb garanties, però no hem de forçar postures que no siguin còmodes per a l'infant.

Variants: canvi estirat al canviador, dret al canviador o dret a terra.

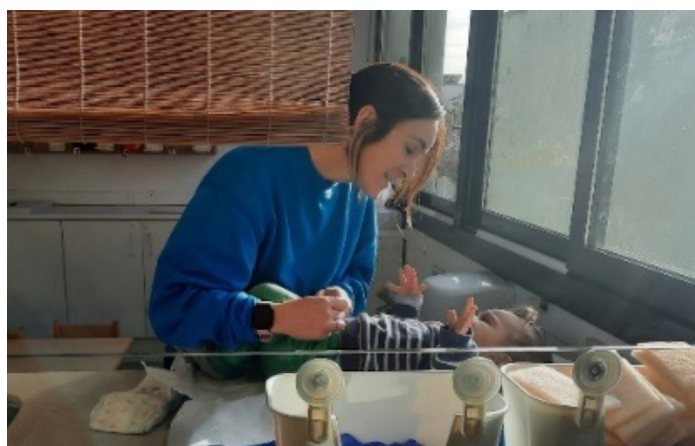
En totes les variants, hem de respectar el lliure moviment de l'infant i demanar-li que col·labori en el procés (sobretot en els canvis dempeus, els infants poden participar més activament en l'activitat). En la variant del canvi a terra, o si el canviador està situat avall, l'educadora ha d'utilitzar un tamboret o una cadira baixa amb rodes per situar-se a l'alçada de l'infant i ajudar-lo o assistir-lo en el que necessiti.

ESPAIS I MATERIALS

Cal que l'espai de canvi pugui facilitar la mirada i la comunicació entre infant i educadora i, en la mesura que sigui possible, afavorir el moviment lliure, l'autonomia i la col·laboració de l'infant en l'activitat. Així mateix, l'espai ha d'estar preparat, amb el material necessari a l'abast:

- Canviador de barres tipus Pikler o que permeti el lliure moviment i poder fer l'activitat mirant l'infant.
- Catifa antilliscant al canviador per al canvi dempeus.
- Matalasset per al canvi estirat, que no limiti el moviment de l'infant.
- Cadira amb rodes o tamboret per a l'educadora (si el canviador no està alçat, o per al canvi a terra).
- Barana o agafador per al canvi a terra sense canviador.
- Catifa antilliscant situada sempre al mateix lloc per al canvi a terra.
- Caixes amb el material necessari: tovallola, bolquers, esponges, tovalloletes, crema, etc.

IMATGES

Imatges: EBM Soleia (Terrassa)

SEQÜENCIACIÓ / ESPECIFICITATS PER GRUPS D'EDAT

En els infants més petits, cal prioritzar l'ambient relaxat, d'intimitat i vincle entre educadora i infant. Cal acompanyar l'acció amb una mirada afectiva, contacte i paraules dolces. L'activitat s'ha de fer en un canviador que permeti als infants estar estirats còmodament i que no n'impedeixi el moviment.

A mesura que els infants van guanyant autonomia i es poden mantenir drets, poden escollir com fer el canvi de bolquer: si drets, estirats o mig incorporats, així com el nivell de participació en el desenvolupament de l'activitat.

ESTRATÈGIES EDUCATIVES

PRESÈNCIA I INTERVENCIÓ	PREGUNTES	VOCABULARI
• Tocar l'infant i fer moviments amb cura i delicadesa. • Utilitzar un to de veu suau. • Permetre el lliure moviment i acomodar les accions al moviment de l'infant. • Mantenir el contacte visual.	• <i>Has fet / tens pipí o caca al bolquer?</i> • <i>Com / on vols que traguem el bolquer?</i> • <i>Em pots ajudar en...?</i> • <i>En què vols que t'ajudi?</i> • <i>Quin és el pas següent?</i> • <i>Què necessitem per poder-te canviar el bolquer?</i>	• Parts del cos: <i>melic, panxa, vulva, penis, cul, cames</i>, etc. • Peces de roba: <i>pantalons, bodi, calcetes, calçotets, samarreta, mitjons</i>, etc. • <i>Bolquer, tovalloleta, sabó, esponja</i>, etc. • <i>Pipí i caca.</i> • <i>Canviador, tovallola, barra</i>, etc. • <i>Net/brut.</i>

LÍNIES VERMELLES

- Canviar els infants de manera indiscriminada perquè toca per horari.
- Preguntar a l'infant: el canvi de bolquer no es pregunta, es comunica, ja que la responsabilitat ha de recaure en la persona adulta.
- Agafar l'infant o obrir-li els pantalons per darrere per veure el bolquer sense avisar-lo prèviament.
- Moure o manipular l'infant bruscament i/o amb força. Fer-li adoptar postures poc còmodes o no naturals per a ell.
- Anar amb presses i/o fer l'activitat com un tràmit.

CONTROL D'ESFÍNTERS / ÚS DEL VÀTER

METODOLOGIA I DESENVOLUPAMENT

El control d'esfínters és un procés que requereix una maduració personal, emocional i motriu de l'infant i que, tenint en compte la seva diversitat, no es produeix de manera uniforme a una edat determinada, sinó de manera totalment individualitzada. El paper de l'educadora consisteix a observar i acompanyar aquesta maduració per tal que el procés es faci tenint en compte el ritme de cada infant.

Alguns dels senyals o signes que indiquen que l'infant pot estar preparat per deixar el bolquer són els següents:

- Domina el llenguatge i l'expressió oral i utilitza pronoms com jo i meu i verbs en primera persona del singular.
- Ens diu quan ha fet pipí o caca, ho sap reconèixer i no li agrada portar el bolquer brut.
- Es treu el bolquer ell sol.
- Sap desvestir-se sol, sap abaixar-se els pantalons i asseure's i aixecar-se d'un tamboret.
- En general li agrada fer coses per ell/a mateix/a, busca l'autonomia en moltes coses de la vida diària.
- Té més control d'esfínters, i aguanta més hores seguides sense el bolquer tan moll.
- S'amaga o busca un racó a l'hora de fer pipí o caca al bolquer.
- Té interès pel vàter, n'observa l'ús per part dels companys/es o adults (a casa) i en vol fer ús.

El procés de deixar el bolquer ha de ser un procés coordinat entre escola i família per tal d'actuar de manera similar, oferint seguretat a l'infant i pautes d'actuació clares i comunes.

El procés s'inicia en el canvi de bolquer, convidant l'infant a utilitzar el vàter i acompanyant-lo de manera individualitzada: cal quedar-se amb ell i acompanyar-lo en el que pugui necessitar. En els casos en què l'infant ho vulgui, podem utilitzar una gibelleta com a pas intermedi previ a l'ús del vàter. En aquest cas, la gibelleta ha d'estar situada al costat dels vàters o en el mateix espai.

Durant un temps, anirem convidant l'infant a seure al vàter o la gibelleta, traient-li el bolquer i tornant-l'hi a posar després. Buscarem que aquests moments siguin sempre els mateixos dins de la rutina de la vida quotidiana a l'escola per tal que es pugui anar familiaritzant tant amb l'espai com amb la rutina.

Anirem observant aquest procés (si l'infant fa algun pipí al vàter, si se'n cansa de seguida, si no vol tornar-se a posar el bolquer, etc.) per tal de valorar si, amb tot plegat, l'infant ens està indicant que està preparat per deixar els bolquers.

Un cop fet el pas de retirar el bolquer, seguirem observant l'infant i li anirem recordant i demanant si vol anar al vàter en els moments de la rutina diària, però sense ser insistents ni obligar-lo a seure al vàter si no vol. Cal que l'infant reconegui les seves sensacions i necessitats, així com les respostes més adequades per anar-se autoregulant. Per tant, cal que deixem temps i espai per a aquestes descobertes.

En els casos en què l'infant es faci pipí o caca al damunt, actuarem sense renyar-lo ni culpabilitzar-lo. Li demanarem si en té més i vol anar al vàter i l'ajudarem en el canvi de roba. De la mateixa manera, quan l'infant faci pipí o caca al vàter, li reconeixem el que ha fet: ho verbalitzem i ens n'alegrarem, però sense felicitacions exagerades ni sobreactuades. Es tracta de normalitzar i naturalitzar el procés confiant en l'infant i el seu propi ritme.

Al llarg del procés, també serà important que anem mostrant a l'infant com descordar-se i/o abaixar-se els pantalons i la roba interior, com vestir-se, com netejar-se i com tibar la cadena (li ho deixarem provar, però si cal ho farem nosaltres o acabarem la neteja). Així, l'infant anirà guanyant autonomia i independència en aquesta activitat.

ESP AIS I MATERIALS

Procurarem que l'espai dels vàters sigui un espai agradable i cuidat, que promogui la intimitat però que també permeti la supervisió de l'activitat per part de l'educadora:

- Vàters segons la mida dels infants: preferiblement, que els infants puguin recolzar bé els peus al terra un cop asseguts (si no, caldrà posar-hi alces o graons que ho permetin).
- Gibrells per als infants que vulguin o busquin un element intermedi entre el bolquer i l'ús del vàter.
- Paper del vàter, esponges o tovallolletes per a la neteja.

SEQÜENCIACIÓ / ESPECIFICITATS PER GRUPS D'EDAT

El pas del bolquer a l'ús del vàter és un procés totalment individualitzat que pautarà cada infant, per la qual cosa no hi ha diferències a l'hora de treballar-lo per grups d'edat, ja que aquest procés pot tenir lloc tant en infants d'I1 com en infants d'I2 com no acabar-se produint en el pas de l'infant per l'escola bressol.

ESTRATÈGIES EDUCATIVES

PRESÈNCIA I INTERVENCIÓ	PREGUNTES	VOCABULARI
• Observar els senyals dels infants. • Observar la seva relació amb el vàter i amb el pipí i la caca. • Ser presents i estar disponibles, sense ser invasives. • Tenir en compte la necessitat d'intimitat de cada infant en aquest procés. • Verbalitzar els fets sense emetre un judici de valor.	• <i>Tens ganes de fer pipí o caca?</i> • <i>Vols que traguem el bolquer?</i> • <i>En què vols que t'ajudi?</i> • <i>Quin és el pas següent?</i> • <i>Com et sents?</i>	• <i>Vàter, gibrelleta, pipí i caca.</i> • Peces de roba: <i>pantalons, bodi, calcetes, calçotets</i>, etc. • <i>Net/brut.</i> • <i>Descordar, abaixar i apujar.</i>

LÍNIES VERMELLES

- Parlar de *treure el bolquer*. Hauríem de dir *deixar el bolquer*, ja que el protagonista i qui marca els tempos i els processos és l'infant. Així doncs, és ell qui, quan estigui preparat, deixarà el bolquer amb el nostre acompanyament.
- Fer mostres exagerades d'alegria si l'infant fa ús del vàter o de desgrat si s'ha fet pipí o caca a sobre.
- Recordar a l'infant que ha d'anar al vàter de manera insistent i que aquest sigui el monotema de les converses i les interaccions amb ell.
- Utilitzar roba que no sigui fàcil de treure i posar (cinturons, petos, etc.).
- Deixar llargues estones l'infant assegut al vàter o a la gibrelleta i, encara pitjor, sense acompanyar-lo.
- Comparar processos entre infants.

NETEJA DE MANS I CARA

METODOLOGIA I DESENVOLUPAMENT

L'activitat de rentar-se les mans es fa com una rutina abans i després de cada àpat, després d'utilitzar el vàter i en tornar de l'espai exterior. La cara s'ha de rentar després de menjar i quan es consideri necessari.

En la resta de moments, l'infant marca el ritme d'aquestes activitats, d'acord amb les seves necessitats, cosa que fomenta la seva autonomia, la seva autopercepció i la comprensió del que significa anar net/brut.

El procés de rentar-se les mans i la cara és gradual i progressiu, i passa de ser una activitat que fa l'educadora als infants a ser un acte completament autònom.

Com que és una rutina que es fa en diversos moments de la vida diària, implica que es fa en grup i que hi poden confluïr diversos infants. En aquest sentit, és important poder adequar el nombre d'infants que duen a terme l'activitat a les piques i l'espai disponible i al nombre d'educadores que poden acompanyar-los. Així, és preferible organitzar petits grups que permetin individualitzar l'activitat per tal que es pugui fer de la manera més autònoma possible. L'educadora s'hauria de situar al costat de l'infant, a la seva alçada, i dur a terme, acompanyar o supervisar els passos que cal seguir a l'hora de rentar-se les mans, que són els següents:

1. Arremangar-se les mànigues del jersei, si és de màniga llarga.
2. Obrir l'aixeta.
3. Mullar-se les mans.
4. Posar-hi el sabó.
5. Fregar-se les mans: palmells, dors i entre els dits.
6. Esbandir el sabó.
7. Agafar la tovallola / paper eixugamans.
8. Eixugar-se les mans.
9. Guardar la tovallola / tirar el paper a la paperera.

En cas de rentar-se la cara, s'hi afegeixen les accions següents:

1. Amb les mans molles, fregar-se la cara i la boca.
2. Comprovar al mirall que es té la cara neta.
3. Eixugar-se la cara.

Realització per part de l'educadora (I0): si és l'educadora qui neteja les mans i la cara als infants, ha de fer les accions amb cura, verbalitzant-les i repetint sempre els mateixos passos. L'educadora s'ha de situar a l'alçada dels infants, al seu costat, i acompanyar les accions amb delicadesa i establint una comunicació constant amb l'infant.

Passos intermedis (I1): els passos intermedis dependran de l'observació que anem fent dels infants i la seva motivació per fer l'activitat de manera autònoma. Així, l'educadora obrirà l'aixeta i deixarà que els infants es mullin les mans, els posarà el sabó i els guiarà per ensabonar-se-les i, posteriorment, per esbandir-se-les i que no hi quedin restes de sabó. Finalment, ajudarà els infants a eixugar-se les mans i els guiarà per guardar la tovallola o bé tirar el paper a la paperera.

Realització autònoma (I2): l'educadora ha de supervisar l'activitat, recordar els passos que cal seguir i oferir ajuda a qui la pugui necessitar. És important que els infants tinguin tot el que necessitin al seu abast: que arribin a l'aixeta, que puguin accedir al sabó, que puguin agafar la tovallola o el paper eixugamans i que tinguin al costat la paperera per poder-hi tirar el paper brut.

És interessant poder tenir documentat el procés i fer-lo visible a l'espai d'higiene per afavorir el desenvolupament de l'activitat de manera autònoma.

ESPAIS I MATERIALS

Disposarem, a l'abast dels infants, tot el que necessitin per a aquest procés:

- Pica amb aixeta a la seva alçada.
- Mirall per a pica.
- Sabó (pots amb dispensador situats al costat de la pica).
- Penjadors amb la tovallola a la seva alçada / dispensador de paper eixugamans.
- Paperera.

IMATGES

Imatges: EBM Soleia (Terrassa)

SEQÜENCIACIÓ / ESPECIFICITATS PER GRUPS D'EDAT

El procés de rentar-se les mans i la cara és gradual: cal procurar que els infants vagin actuant cada vegada de manera més independent. Es passa de l'assistència total de l'adult a l'0 a un cert acompanyament a l'1 per acabar fent l'activitat de manera completament autònoma a l'2.

ESTRATÈGIES EDUCATIVES

PRESENCIA I INTERVENCIÓ	PREGUNTES	VOCABULARI
• Situar-nos a la seva alçada. • Acompanyar o assistir l'activitat des del seu costat. • Verbalitzar tots els passos i seqüències de l'activitat. • Donar indicacions clares i precises. • Acompanyar amb cura i moviments suaus i delicats.	• <i>Com tens les mans? I la cara?</i> • <i>Com sabem que ja és net?</i> • <i>Què vol dir estar brut?</i> • <i>Com trobes l'aigua?</i> • <i>Com baixa l'aigua?</i> • <i>I ara què hem de fer?</i> • <i>Què hem de fer abans/després?</i>	• Elements: <i>aigua, sabó, aixeta, pica, tovallola, paper, paperera</i>, etc. • Accions: <i>arremangar, obrir, tancar, prémer, ensabonar, fregar, eixugar, penjar, esquitxar, llençar</i>, etc. • Qualitats de l'aigua: <i>freda/calenta, forta/fluixa</i>, etc. • Qualitats del sabó: <i>bombolles, espuma</i>, etc. • Quantitats: <i>molt/poc, bastant, suficient</i>, etc. • <i>Net/brut, sec/moll</i>, etc.

LÍNIES VERMELLES

- Fer l'activitat en un grup nombrós que dificulti l'accés a l'espai d'higiene, i la permanència en aquest (a més, això impedeix poder fer l'activitat amb calma i relax).
- Assistir l'activitat agafant l'infant per darrere, entre les cames de l'educadora, cosa que n'impedeix el moviment lliure.
- Fer els diferents passos en diferents espais. Tot el procés s'ha de poder fer al mateix espai, condicionat a aquest efecte.

MOCAR-SE

METODOLOGIA I DESENVOLUPAMENT

L'activitat de mocar-se o netejar-se els mocs també és un procés gradual en què cal treballar, d'una banda, l'autopercepció de l'infant per tal que vagi prenent consciència de la necessitat de netejar-se i, de l'altra, l'autonomia i la independència en aquesta tasca. Per tant, és important verbalitzar la situació a l'infant, fer-li agafar consciència (que s'observi en un mirall) i poder disposar de mocadors i paperera a l'abast per netejar-se. En cas que l'infant encara no pugui fer l'activitat tot sol, és important anticipar i verbalitzar la situació, fer-ho des de la seva alçada, per davant de l'infant i amb delicadesa i cura.

Podem tenir un espai específic amb un mirall, un dispensador de mocadors i una paperera per tal que els infants puguin fer l'activitat de manera autònoma. Aquest espai també ens facilita poder avisar l'infant, dir-li que s'observi al mirall, fer-li preguntes, etc.

ESPAIS I MATERIALS

El material pot estar disposat en format racó o bé es pot aprofitar l'espai d'higiene per col·locar els mocadors a l'abast dels infants. Ens cal el següent:

- Mirall.
- Caixa o dispensador de mocadors de paper.
- Paperera.

IMATGES

Imatges: EBM Soleia (Terrassa)

SEQÜENCIACIÓ / ESPECIFICITATS PER GRUPS D'EDAT

A partir d'11, depenent de la singularitat de cada infant, anirem demanant als infants que puguin ser ells mateixos que es treguin i es netegin els mocs, amb el nostre suport final, si és necessari.

ESTRATÈGIES EDUCATIVES

PRESÈNCIA I INTERVENCIÓ	PREGUNTES	VOCABULARI
• Situar-nos a l'alçada dels infants i de cara a ells. • Actuar amb molta cura i delicadesa. • Anticipar les accions que farem a continuació. • Verbalitzar el que estem fent i el perquè.	• <i>T'has mirat al mirall?</i> • <i>Com t'has vist?</i> • <i>Com sents el nas?</i>	• Elements: <i>mirall, mocador, paperera.</i> • <i>Net/brut.</i> • <i>Mocs, nas, cara, etc.</i> • Accions: <i>mirar, netejar, comprovar, llençar, agafar, etc.</i>

LÍNIES VERMELLES

- Treure els mocs dels infants de manera sorpresiva, per darrere i/o sense avisar.
- Treure els mocs sense el consentiment de l'infant.

VESTIR-SE / DESVESTIR-SE

METODOLOGIA I DESENVOLUPAMENT

A l'escola bressol, l'acte de vestir-se/desvestir-se sovint forma part de l'inici o l'acabament d'alguna altra activitat (treure el bolquer, anar a dormir, sortir a l'exterior, etc.), per la qual cosa caldrà ubicar aquesta acció en el context propi de l'activitat que precedeix.

Tot i així, és una activitat que cal tenir present per si mateixa en el dia a dia a l'escola per tal de preveure'n la seqüenciació i també els espais i els materials necessaris i la disposició d'aquests.

Com en tot procés, caldrà tenir clars els passos que cal seguir i acompanyar l'infant a l'hora de dur-los a terme, verbalitzant les accions i donant el suport necessari fins que l'infant pugui fer l'activitat de manera autònoma. Per afavorir aquest procés, cal tenir en compte la col·laboració de les famílies; cal recordar-los la importància que la roba i el calçat dels infants siguin còmodes i fàcils de posar i treure. Els podem donar algunes indicacions:

- Roba i calçat amb gomes, velcro, etc.
- Jerseis amb coll flexible i ampli.
- Jaquetes flexibles i poc voluminoses.
- Roba sense botons o amb botons grossos.
- Evitar l'ús de petos i granotes.
- Roba que diferenciï el davant del darrere.
- Calçat amb algun dibuix a l'interior per saber a quin peu va cada sabata.

Per guanyar autonomia en aquesta activitat, podem tenir plafons sensorials amb elements de la roba (com cremalleres, velcros, botons, cintes, sivelles, etc.) que serveixin per a la pràctica motriu.

Altres elements que hem de tenir en compte són els següents:

- Disposar d'un espai delimitat i condicionat per poder treure's i posar-se les sabates amb comoditat i poder-les guardar en un espai específic a l'entrada de l'estança o a l'entrada del dormitori.
- Disposar de penjadors, armaris o caixes per guardar-hi les jaquetes a l'hora d'entrar a l'estança o de sortir a l'exterior.

ESPAIS I MATERIALS

- Zona habilitada per deixar-hi les sabates i les jaquetes amb un espai ampli perquè els infants es puguin posar o treure les sabates i la jaqueta còmodament i amb llibertat de moviment.
- Moble per guardar-hi les sabates.
- Coixins i/o catifa per delimitar l'espai de treure's i posar-se les sabates.
- Penjador per a jaquetes.

IMATGES

Imatges: EBM La Casona (Terrassa)

SEQÜENCIACIÓ / ESPECIFICITATS PER GRUPS D'EDAT

A finals d'I0, depenent de la singularitat de cada infant, anirem demanant col·laboració als infants per facilitar l'activitat.

A I1 ja demanarem que provin de fer petites accions a l'hora de vestir-se i desvestir-se, a banda de col·laborar activament en el procés.

A I2 preveiem d'oferir petits suports o ajudes segons cada infant, però majoritàriament fan l'activitat de manera autònoma.

ESTRATÈGIES EDUCATIVES

PRESÈNCIA I INTERVENCIÓ	PREGUNTES	VOCABULARI
• Ser present i observar amb calma l'acció i els intents dels infants. • Donar consignes clares i precises sobre com posar-se o treure's la peça de roba o el calçat. • Mantenir una conversa amb l'infant mentre fa l'acció. • Acompanyar l'infant i estar disponible per si necessita i demana ajuda. • Verbalitzar les accions que fa l'infant. • Deixar temps a l'infant perquè pugui intentar de fer-ho sol.	• <i>Com es posa la jaqueta / com es posen les sabates?</i> • <i>Què va primer?</i> • <i>Què has de fer ara/després?</i> • <i>Podries fer-ho d'una altra manera?</i> • <i>On va la jaqueta / on van les sabates?</i> • <i>Quina part del cos estàs utilitzant?</i> • <i>Com es corda/descorda?</i>	• Peces de roba: <i>pantalons, mitjons, sabates, jaqueta, jersei, samarreta</i>, etc. • Accions: <i>posar, treure, cordar, descordar, penjar, despenjar, guardar</i>, etc. • Parts del cos: <i>comes, peus, dits, turmells, braços, mans, cap, coll</i>, etc. • Situació i espai: <i>aquí/allà, dins/fora, esquerre/dret</i>, etc.

LÍNIES VERMELLES

- Espais petits, estrets i/o foscos per a la realització de l'activitat.
- Elements de la roba i del calçat que dificultin l'activitat de posar i treure.
- Espai no delimitat ni amb capacitat suficient per guardar-hi les sabates i les jaquetes.
- Fer-ho nosaltres quan l'infant està capacitat per fer-ho sol.

ORDRE I ENDREÇA

METODOLOGIA I DESENVOLUPAMENT

Per tal d'emmarcar l'activitat d'ordre i endreça dels espais amb els infants, inicialment caldria decidir quin material i quins objectes estaran a l'abast i disposició dels infants, tenint en compte els seus interessos i gustos, les propostes que volem treballar, el respecte a la seva llibertat d'elecció, que hi hagi material suficient per als infants que en faran ús, però no excessiu (per no afavorir la dispersió), etc. Sobretot, és important reflexionar sobre el nombre de materials i propostes plantejades a l'abast dels infants per calibrar que tots els infants puguin interactuar-hi però no hi hagi una quantitat massa gran de material que es pugui dispersar fàcilment. En aquest sentit, caldrà determinar els criteris educatius i d'escola que se segueixen per a l'organització del material i la seva disposició segons l'estança i el grup. Així mateix, podem tenir altres criteris per organitzar, disposar i presentar el material, com ara per joc o activitat, per qualitats, com ara el color o la mida, etc. Un altre factor que caldrà pensar prèviament és com i en quins contenidors tindrem disposat el material per facilitar-ne tant l'ús com l'endreça posterior. També cal tenir en compte que els mobles, les caixes i els contenidors han de quedar a l'abast dels infants i que se n'ha de poder veure el contingut o bé indicar-lo gràficament.

En el desenvolupament de les activitats i del joc lliure, hem d'indicar als infants que sempre s'han de recollir els materials després d'utilitzar-los i abans de canviar d'espai/activitat. Podem acompanyar l'activitat de consignes o cançons, entenent que l'endreça és un joc més, aprofitar l'activitat per reforçar vocabulari i conceptes (anomenar els objectes, identificar-ne la posició en l'espai, comptar-los, etc.) i recordar el llocs dels objectes segons els criteris determinats.

Conscients que sovint recollim en moments de transició i que són moments delicats (els infants poden tenir gana, son, desig de sortir a l'exterior, etc.), hem de tenir-ho present i no anar ni fer anar els infants amb presses, sinó que hem d'intentar que sigui una activitat plaent i relaxada i deixar temps per tal que així sigui.

ESPAIS I MATERIALS

- Mobles baixos amb compartiments oberts.
- Caixes, cistelles i contenidors de roba, de vímet, de fusta, de plàstic transparent, etc., que permetin veure els objectes que hi ha guardats.
- Imatges per indicar el contingut d'algunes caixes o contenidors.

IMATGES

Imatge: EBM Somriures (Terrassa)

Imatge: Pinterest

SEQÜENCIACIÓ / ESPECIFICITATS PER GRUPS D'EDAT

En un primer estadi, a l'0, recull l'educadora, però verbalitza el que fa: què recull, per què ho fa, on ho desa, etc. Més endavant, pot començar a sol·licitar la col·laboració dels infants demanant-los que agafin algun objecte i l'hi donin per guardar, que el guardin ells directament, etc.

A l'1 ja iniciarem la recollida de l'espai amb la col·laboració dels infants, fent que recullin una petita quantitat d'objectes cadascun, sota la nostra supervisió i motivant-los a fer-ho.

Posteriorment, anirem incrementant la quantitat de material que s'ha de recollir i el temps per fer-ho, i estructurarem aquest moment com a rutina prèvia al canvi d'activitat i/o espai.

ESTRATÈGIES EDUCATIVES

PRESÈNCIA I INTERVENCIÓ	PREGUNTES	VOCABULARI
• Ser clares i precises amb les consignes. • Repetir i reiterar les consignes quan sigui necessari. • Fer de models escenificant l'acció de manera pausada i verbalitzant-la. • Observar com fa l'acció cada infant, oferir-li ajuda i acompanyar-lo si ho necessita.	• <i>On va aquest objecte?</i> • <i>Quants objectes portes?</i> • <i>Quin va primer/segon/després?</i> • <i>Queda algun objecte per recollir?</i> • <i>On és aquest/aquell objecte?</i>	• Nom dels objectes. • Números: <i>un, dos, tres, quatre</i>, etc. • Ordre: <i>primer, segon, tercer, abans, després</i>, etc. • Situació: <i>aquí/allà, a prop / lluny, sota/sobre</i>, etc. • Contenidors i mobles: <i>caixa, pot, safata, taula, moble</i>, etc.

LÍNIES VERMELLES

- Recollir nosaltres sense fer partícips de l'activitat els infants.
- Anar i/o fer anar els infants amb presses.
- Fer l'activitat com un tràmit.
- Agafar les mans dels infants per fer-los fer el gest d'endreçar.
- Enfadar-nos si no recullen.

3. INDICADORS D'AVALUACIÓ

INDICADORS IO

COS, MOVIMENT I AUTONOMIA

Mostra interès i iniciativa en les rutines diàries i les activitats de vida quotidiana.

Fa les rutines diàries amb l'acompanyament de l'adult.

Assenyala o manipula objectes propis.

Comença a identificar les seves necessitats i les comunica a l'adult mitjançant el plor, el so o la gesticulació.

Mostra seguretat davant d'un repte motriu (per exemple, posar-se dret/a sense suport).

Mostra certa cautela davant d'un perill.

Fa senyals facials o corporals per mostrar un perill als adults de referència.

Capta l'atenció de l'adult mitjançant sons o gestos davant d'un perill o repte que creu que no pot afrontar sol.

Utilitza les possibilitats motrius del seu cos per enfrontar-se a un repte determinat.

DESENVOLUPAMENT DE L'AFECTIVITAT

Cerca l'adult quan se sent insegur en el desenvolupament del dia a dia.

Mostra les seves necessitats, preferències i interessos.

Escull davant de dues opcions de manera lliure segons les seves necessitats i preferències.

Percep i expressa les seves sensacions corporals mitjançant el plor, els sons o la gesticulació (gana, son, pipí).

Comença a mantenir l'espera perquè satisfacin les seves necessitats.

ORIENTACIÓ EN L'ESPAI I ORGANITZACIÓ EN EL TEMPS. GESTIÓ DELS CANVIS

Fa transicions amb acompanyament pels diferents espais de l'escola.

Reconeix el seu espai de referència.

Manté l'espera en les transicions.

Comença a col·laborar en la recollida de l'espai utilitzat seguint les indicacions.

Fa accions de les rutines diàries.

Comença a comprendre les indicacions de l'adult per a la finalització del joc i les propostes.

HÀBITS DE VIDA SALUDABLE PER A L'AUTOCURA I LA CURA DE L'ENTORN

Expressa amb gestos el tipus de necessitat fisiològica que té: gana, set, son.

Demana ajuda a l'adult quan identifica la necessitat que cal satisfer (gana, neteja, set, etc.).

Col·labora amb l'adult en les accions de netejar-se, mocar-se, alimentar-se, vestir-se i desvestir-se.

Demana ajuda a l'adult amb gestos quan li cal suport en situacions quotidianes.

S'inicia en l'ús d'estris d'alimentació de manera autònoma.

Col·labora en les accions d'alimentació (seu, agafa la cullera, obre la boca, etc.).

Reconeix el seu bressol, llit o matalàs.

Reconeix els seus objectes personals.

Comença a col·laborar en les tasques associades a les activitats quotidianes d'alimentació, higiene personal i descans que se li demanen.

Tasta els aliments que se li ofereixen.

Comença a saber esperar el seu torn.

Col·labora en els hàbits d'autocura personal.

INDICADORS I1

COS, MOVIMENT I AUTONOMIA

- Mostra interès i iniciativa en les rutines diàries i les activitats de vida quotidiana.
- Fa algunes rutines diàries per iniciativa pròpia.
- Assenyala, anomena o manipula objectes propis i els diferencia dels aliens.
- Identifica les seves necessitats i cerca la manera de satisfer-les.
- Mostra seguretat davant d'un repte motriu (per exemple, córrer o pujar escales).
- S'atura davant d'un perill (al peu d'una escala).
- Fa senyals facials, verbals o corporals per mostrar un perill als adults de referència.
- Capta l'atenció de l'adult mitjançant sons, paraules o gestos davant d'un perill o repte que creu que no pot afrontar sol.
- Demostra iniciativa en la resolució de dificultats en situacions quotidianes.
- Utilitza les possibilitats motrius del seu cos per enfrontar-se a un repte determinat..

DESENVOLUPAMENT DE L'AFECTIVITAT

- Demana ajuda quan se sent insegur en el desenvolupament del dia a dia.
- Comença a verbalitzar les seves necessitats, preferències i interessos.
- Expressa de manera respectuosa el que necessita.
- Escull davant de dues opcions de manera lliure segons les seves necessitats i preferències.
- Respon quan se li pregunta o expressa de manera autònoma les seves sensacions corporals (gana, son, pipí).
- Manté l'espera perquè satisfacin les seves necessitats.

ORIENTACIÓ EN L'ESPAI I ORGANITZACIÓ EN EL TEMPS. GESTIÓ DELS CANVIS

- Comença a fer transicions amb seguretat pels diferents espais de l'escola.
- Reconeix els espais que utilitza i en coneix l'ús.
- Manté l'espera en les transicions.
- S'orienta i es desplaça en recorreguts habituals de l'escola.
- Comprèn algunes nocions espacials (aquí/allà, dins/fora, sobre/sota).
- Col·labora en la recollida de l'espai utilitzat seguint les indicacions.
- Fa accions de les rutines diàries.
- Anticipa verbalment o mitjançant gestos les accions de les rutines diàries.
- Entén i reconeix l'inici i la finalització de les activitats de vida quotidiana.
- Comprèn les indicacions de l'adult per a la finalització del joc i les propostes.

HÀBITS DE VIDA SALUDABLE PER A L'AUTOCURA I LA CURA DE L'ENTORN

Expressa amb gestos o paraules el tipus de necessitat fisiològica que té: gana, set, son.

Demana ajuda a l'adult quan identifica la necessitat que cal satisfer (gana, neteja, set, etc.).

Participa en les accions de netejar-se, mocar-se, alimentar-se, vestir-se i desvestir-se fent ús dels estris de vida quotidiana.

Demana ajuda a l'adult amb paraules i/o gestos quan li cal suport en situacions quotidianes.

Comença a menjar sol fent servir els estris de manera autònoma.

Participa en les accions d'alimentació (seu a la cadira, utilitza els coberts, agafa el plat, etc.).

Reconeix el seu llit o matalàs.

Reconeix els seus objectes personals.

Col·labora en les tasques associades a les activitats quotidianes d'alimentació, higiene personal i descans que se li demanen.

Tasta els aliments que se li ofereixen.

Sap esperar el seu torn.

Col·labora de manera activa en els hàbits d'autocura personal.

INDICADORS I2

COS, MOVIMENT I AUTONOMIA

- Mostra interès i iniciativa en les rutines diàries i les activitats de vida quotidiana.
- Fa les rutines diàries per iniciativa pròpia sense la necessitat d'indicació prèvia.
- Verbalitza la voluntat de fer accions sense ajuda adulta (jo sol/a).
- Assenyala, anomena o manipula objectes propis i els diferencia dels aliens.
- Identifica les seves necessitats i cerca la manera de satisfer-les autònomament.
- Mostra seguretat davant d'un repte motriu (per exemple, baixar una escala).
- S'atura davant d'un perill (al peu d'una escala).
- Fa senyals facials, verbals o corporals per mostrar un perill als adults de referència.
- Capta l'atenció de l'adult mitjançant paraules o gestos davant d'un perill o repte que creu que no pot afrontar sol.
- És capaç d'utilitzar estratègies davant d'una situació de perill (baixar de cul o gatejant unes escales).
- Demostra iniciativa en la resolució de dificultats en situacions quotidianes.
- Utilitza les possibilitats motrius del seu cos per enfrontar-se a un repte determinat.

DESENVOLUPAMENT DE L'AFECTIVITAT

- Demana ajuda quan se sent insegur en el desenvolupament del dia a dia.
- Verbalitza les seves necessitats, preferències i interessos.
- Expressa de manera respectuosa el que necessita.
- Escull davant de dues opcions de manera lliure segons les seves necessitats i preferències.
- Respon quan se li pregunta o expressa de manera autònoma les seves sensacions corporals (gana, son, pipí).
- Manté l'espera perquè satisfacin les seves necessitats.

ORIENTACIÓ EN L'ESPAI I ORGANITZACIÓ EN EL TEMPS. GESTIÓ DELS CANVIS

- Es mostra predisposat a fer transicions amb seguretat i autonomia pels diferents espais de l'escola.
- Reconeix els espais que utilitza i en coneix l'ús.
- Manté l'espera en les transicions.
- S'orienta i es desplaça sol/a en recorreguts habituals de l'escola.
- Comprèn i utilitza algunes nocions espacials (aquí/allà, dins/fora, sobre/sota).
- Col·labora en la recollida de l'espai utilitzat seguint les indicacions.
- Fa accions de les rutines diàries de manera anticipada.
- Anticipa verbalment o mitjançant gestos les accions de les rutines diàries.
- Entén i reconeix l'inici i la finalització de les activitats de vida quotidiana.
- Verbalitza, per ordre, dues o més accions d'un procés encadenat.
- Comprèn les indicacions de l'adult per a la finalització del joc i les propostes.

HÀBITS DE VIDA SALUDABLE PER A L'AUTOCURA I LA CURA DE L'ENTORN

Expressa amb gestos, paraules o frases simples el tipus de necessitat fisiològica que té: gana, set, son.

Demana ajuda a l'adult quan identifica la necessitat que cal satisfer (gana, neteja, set, etc.).

Inicia per si mateix accions per satisfer les seves necessitats fisiològiques.

Busca solucions autònomes per satisfer les seves necessitats.

Verbalitza la necessitat d'una norma en alguna situació.

Col·labora o participa en les accions de netejar-se, mocar-se, alimentar-se, vestir-se i desvestir-se, fent ús dels estris de vida quotidiana, o fa aquestes accions autònomament.

Demana ajuda a l'adult amb paraules i/o gestos quan li cal suport en situacions quotidianes.

Menja sol fent servir els estris de manera autònoma.

Participa en les accions d'alimentació (seu a la cadira, utilitza els coberts, agafa el plat, es posa el pitet, etc.), o fa aquestes accions autònomament.

Reconeix el seu llit o matalàs.

Reconeix els seus objectes personals.

Assumeix petites responsabilitats o tasques associades a les activitats quotidianes d'alimentació, higiene personal i descans.

Tasta els aliments que se li ofereixen.

Sap esperar el seu torn.

Recorda les normes d'un espai o proposta i les reproduceix a través de paraules o cantarelles.

Tanca l'aixeta després de rentar-se les mans perquè no hi hagi malbaratament d'aigua.

Col·labora de manera activa en els hàbits d'autocura personal.

Referències bibliogràfiques

Pickler, L. (2000). *Educaring®: A philosophy for infant/toddler caregivers*. Los Angeles: Resources for Infant Educators (RIE).

Montessori, M. (1949). *The Absorbent Mind*. Oxford: Clio Press.

Planteja la importància de l'autonomia en el desenvolupament integral dels infants petits.

Generalitat de Catalunya. Departament d'Educació (2022). *Orientacions per a l'educació 0-3 anys*.

Document educatiu oficial que tracta de l'adquisició progressiva de l'autonomia personal, la higiene i les rutines.

González-Mena, J. (2009). *The Young Child: Development from Prebirth Through Age Eight*. Upper Saddle River (Nova Jersey): Pearson.

Diputació
Barcelona

Àrea d'Educació

ESCOLES
BRESSOL